

Comparison of the Effect of Two Educational Methods of "Learning Based Reflection" and "Workshop" On Knowledge and Practice of Nurses in Caring of Patients with Liver Cirrhosis

Omolbanin Ebrahimi Shahroodi ¹ , Zahra Sadat Manzari ^{*2} , Nahid Aghebati ³ , Habibollah Esmaily ⁴

1. Department, Faculty of Nursing and Midwifery, Mashhad University of Medical Sciences, Mashhad, Iran.
2. Research Center of Nursing and Midwifery, Mashhad University of Medical Sciences, Mashhad, Iran.
3. Department of Internal Surgery, Faculty of Nursing and Midwifery, Mashhad University of Medical Sciences, Mashhad, Iran.
4. Department of Biostatistics, Faculty of Health, Mashhad University of Medical Sciences, Mashhad, Iran.

ARTICLE INFO	ABSTRACT
Article type Research article	Introduction: Training nurses on specialized nursing care lead to optimizing treatment and guaranteeing medical interventions and improving the quality of care for patients. The purpose of this study was to provide two educational methods to clinical staff and compare the effect of these two methods on their knowledge and practice.
Article history Received: 2023.01.29 Accepted: 2024.01.16	Materials & Methods: In this experimental study, 60 internal ward nurses were assigned to two groups: workshop and reflection. In the workshop group, educational content was presented in two two-hour sessions, one week apart. In the reflection group, first, in a three-hour session, after explaining the concept of reflection and the theoretical and practical explanation of the Gibbs model, then notebooks gave to them to write down related caring clinical situations from cirrhotic patients and describe and analyze their performance based on Gibbs model. This program was held for 4 weeks, one 60-minute session every week. A pre-test and a post-test (one month later) were conducted from two groups.
Keywords Reflection, Workshop, Liver Cirrhosis, Knowledge, Practice	Results: Paired t-test showed there is a statistically significant difference in the mean score of knowledge and performance of nurses after the intervention compared to before the intervention in both groups ($P < 0.001$). After the intervention, there was no statistically significant difference between the performance score of the two groups ($P = 0.575$). However, there was a significant difference in the mean score of knowledge between the two groups ($P < 0.001$).
  10.22038/HMED.2024.70413.1256	Conclusion: The results of this study indicate that there is a significant effect of reflection on nurses' knowledge in the care of patients with liver cirrhosis and the similar effect of reflection and workshop on nursing care function.

Cite this paper as:

Ebrahimi O, Manzari Z, Aghebati N, Esmaily H. Comparison of the Effect of Two Educational Methods of "Learning Based Reflection" and "Workshop" On Knowledge and Practice of Nurses in Caring of Patients with Liver Cirrhosis. *Horizon of Medical Education Development*. 2024;15(2):1-10

* Corresponding author: Zahra Sadat Manzari

Email: manzariz@mums.ac.ir

Address: Educational complex of Shahid Dr. Kharazmi, university campus, east gate of Ferdowsi University of Mashhad, Azadi Square, Mashhad, Khorasan Razavi

مقایسه تأثیر دو روش آموزشی " یادگیری مبتنی بر بازاندیشی " و " کارگاه " بر دانش و عملکرد پرستاران در مراقبت از بیماران مبتلا به سیروز کبدی

ام البنین ابراهیمی شاهرودی^۱، زهرا سادات منظری^{۲*}، ناهید عاقبتی^۳، حبیب الله اسماعیلی^۴

۱. گروه داخلی-جراحی، دانشکده پرستاری مامایی، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مشهد، ایران.
۲. مرکز تحقیقات مراقبت‌های پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مشهد، ایران.
۳. گروه داخلی جراحی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مشهد، ایران.
۴. گروه آمار زیستی، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مشهد، ایران.

مشخصات مقاله	چکیده
<p>نوع مقاله</p> <p>مقاله پژوهشی</p> <p>پیشینه پژوهش</p> <p>تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۱۱/۰۹</p> <p>تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۰/۲۶</p> <p>کلمات کلیدی</p> <p>بازاندیشی، کارگاه، سیروز کبدی، دانش، عملکرد.</p>	<p>مقدمه: مراقبت‌های پرستاری تخصصی در مبتلایان به سیروز کبدی، از توسعه بسیاری از عوارض جلوگیری می‌کند. هدف از این مطالعه، مقایسه تأثیر دو روش آموزشی " یادگیری مبتنی بر بازاندیشی " و " کارگاه " بر دانش و عملکرد پرستاران در مراقبت از مبتلایان به سیروز کبدی می‌باشد.</p> <p>روش کار: در این مطالعه تجربی، ۶۰ نفر از پرستاران بخش‌های داخلی به دو گروه کارگاه و بازاندیشی تخصیص یافتند. در گروه کارگاه، محتوای آموزشی مرتبط با مراقبت‌های پرستاری لازم در بیماران سیروتیک در دو جلسه دو ساعته به فاصله یک هفته ارائه شد. در گروه بازاندیشی ابتدا در یک جلسه دو ساعته بعد از شرح مفهوم بازاندیشی و توضیح نظری و عملی مدل گیبس، پرداخته شد. سپس دفترچه‌هایی در اختیار آنان گذاشته شد تا بر اساس مراحل مدل مذکور، تجارب بالینی خود در ارتباط با مراقبت از بیماران سیروتیک را یادداشت و عملکرد خود را توصیف و تحلیل نمایند. سپس به مدت ۴ هفته هر هفته طی یک جلسه ۶۰ دقیقه‌ای در خصوص نحوه ارائه مراقبت به بیماران مبتلا به سیروز بحث و نتیجه‌گیری نهایی انجام می‌شد. از دو گروه، پیش‌آزمون و پس‌آزمون (یک ماه بعد) بعمل آمد.</p> <p>نتایج: آزمون تی زوجی، نشان داد میانگین نمره دانش و عملکرد پرستاران بعد از مداخله در هر دو روش بازاندیشی و کارگاه نسبت به قبل از مداخله تفاوت آماری معنی داری وجود دارد ($P < 0/001$). آزمون تی مستقل بعد از مداخله، بین نمره عملکرد پرستاران در دو روش بازاندیشی و کارگاه، اختلاف آماری معنی داری نشان نداد ($P = 0/575$). اما در میانگین نمره دانش پرستاران در دو روش بازاندیشی و کارگاه اختلاف معنی داری وجود داشت ($P < 0/001$).</p> <p>نتیجه‌گیری: نتایج این مطالعه حاکی از تأثیر معنادار بازاندیشی بر دانش پرستاران در مراقبت از بیماران مبتلا به سیروز کبدی و تأثیر مشابه بازاندیشی و کارگاه آموزشی بر عملکرد مراقبت پرستاری است.</p>

10.22038/HMED.2024.70413.1256

نحوه ارجاع به این مقاله

Ebrahimi O, Manzari Z, Aghebati N, Esmaily H. Comparison of the Effect of Two Educational Methods of "Learning Based Reflection" and "Workshop" On Knowledge and Practice of Nurses in Caring of Patients with Liver Cirrhosis. Horizon of Medical Education Development. 2024;15(2):1-10

ایمیل: manzariz@mums.ac.ir

*نویسنده مسئول: زهرا سادات منظری

آدرس: خراسان رضوی، مشهد، میدان آزادی، درب شرقی دانشگاه فردوسی مشهد، پردیس دانشگاه، مجتمع آموزشی شهید دکتر خوارزمی.

مقدمه

سیروز کبدی یک مشکل بهداشتی مهم و علت مرگومیر قابل توجه در سراسر جهان می‌باشد که به علل مختلف از جمله هیپاتیت B, C و مصرف الکل ایجاد می‌شود و ۲/۴٪ از مرگ‌های عمومی را شامل می‌شود (۱). پرستاران به عنوان افراد درگیر در اداره‌ی بیماران سیروتیک، نقش مهمی در مراقبت، بهبود علائم و جلوگیری از عوارض آن ایفا می‌کنند (۲،۳) و ارائه مراقبت‌های پرستاری تخصصی و مناسب در این بیماران، یکی از شرایط اساسی در بهینه‌سازی درمان و تضمین اقدامات پزشکی و بهبود کیفیت مراقبت از این بیماران می‌باشد (۳). امروزه، محیط مراقبت‌های بهداشتی نیاز به پرستارانی دارد که قادر باشند مهارت‌های تفکر انتقادی و حل مشکل را در انواع محیط‌های بالینی به کار بندند (۴). این در حالیست که مطالعات نشان می‌دهد پرستاران فارغ التحصیل، اغلب در مهارت‌های تفکر انتقادی مورد نیاز برای بررسی و برخورد با مشکلات بیماران و موقعیت‌های تهدیدکننده حیات، ناکارآمد هستند (۵،۶) یکی از روش‌های آموزشی نوین که در مطالعات متعدد بکارگرفته شده بهبود تفکر انتقادی فراگیران را نشان داده است، روش بازاندیشی است که بعنوان یک ابزار آموزشی بطور گسترده برای ارزیابی انتقادی و تجزیه و تحلیل موقعیت‌های دشوار بالینی مورد استفاده قرار گرفته است (۱۰-۷). در این روش فرد به تجربیات قبلی خود مراجعه نموده و با توجه به آنچه در موقعیت فعلی وجود دارد، به جمع‌آوری اطلاعات و تجزیه و تحلیل آن‌ها می‌پردازد (۱۱).

همچنین یکی از این روش‌های رایج که امروزه کاربرد فراوانی در سیستم آموزش مداوم در کشور دارد روش کارگاهی می‌باشد که یک برنامه آموزشی کوتاه مدت و فشرده است و از مجموعه سخنرانی‌های کوتاه همراه با کارگروهی و گزارش کارگروهی تشکیل می‌شود (۱۲). نتایج تحقیقات پژوهشگران در کشورهای مختلف تأثیر مثبت آموزش کارگاهی را بر کیفیت مراقبت‌های پرستاری نشان داده است (۱۳،۱۴). البته این روش نیز محدودیت‌هایی از جمله زمان بر بودن، هزینه بالا، نیاز به تکرار کارگاه در فواصل منظم و بصورت دوره‌های خصوصاً در صورت فرار بودن مطالب دارد (۱۴).

از آنجا که مراقبت از بیماران سیروتیک بعلاوه تنوع عوارض بیماری و مواجهه با شرایط مختلف بالینی نیازمند داشتن توانایی تفکر انتقادی و استدلال بالینی از سوی پرستاران است و از آنجایی که روش بازاندیشی نسبت به روش‌های مرسوم در تقویت توانایی تفکر انتقادی موثر می‌باشد لذا پژوهشگر در صدد برآمد تا به مقایسه‌ی اثربخشی بازاندیشی با روش کارگاه که یکی از روش‌های آموزشی رایج در حرفه پرستاری می‌باشد، بپردازد. هدف از این مطالعه مقایسه تأثیر دو روش آموزشی "یادگیری مبتنی بر بازاندیشی" و "کارگاه" بر دانش و عملکرد پرستاران در مراقبت از بیماران مبتلا به سیروز کبدی می‌باشد.

روش کار

پژوهش حاضر یک مطالعه نیمه تجربی با طرح دو گروه پیش‌آزمون- پس‌آزمون است. جامعه پژوهش شامل پرستارانی است که در بخش‌های داخلی بیمارستان‌های امیرالمومنین علی (ع) و امام خمینی (ره) شهر زابل شاغل بودند. علت انتخاب مراکز فوق به عنوان محیط پژوهش، آموزشی بودن آن‌ها، امکان دسترسی به تعداد کافی واحد پژوهش در این مراکز، کثرت بیماران مراجعه کننده به این مراکز با مشکلات گوارشی می‌باشد. معیارهای ورود به مطالعه شامل رضایت جهت شرکت در مطالعه، دارا بودن مدرک کارشناسی پرستاری و بالاتر، عدم گذراندن دوره‌های آموزشی مرتبط با مراقبت از بیماران سیروتیک و نیز آشنایی با مهارت بازاندیشی حداقل در ۶ ماه گذشته، دارا بودن حداقل ۶ ماه سابقه‌ی کار در بخش داخلی بود. معیارهای خروج از مطالعه شامل اتمام سنوات خدمت یا تغییر بخش محل خدمت قبل از اتمام پژوهش، شرکت در برنامه‌ی آموزشی مرتبط با موضوع پژوهش ولو با عناوین متفاوت و عدم تمایل به شرکت در ادامه مطالعه بود.

جهت نمونه‌گیری، بخش‌های داخلی دو بیمارستان بطور تصادفی و با روش قرعه‌کشی به دو گروه یادگیری مبتنی بر بازاندیشی و گروه کارگاه تقسیم شدند. بدین صورت که نام دو گروه (بازاندیشی و کارگاه) روی دو برگه کاغذ هم اندازه و هم شکل توسط کمک پژوهشگر نوشته شد تا احتمال سوگیری وجود نداشته باشد و از سرپرستار هر کدام از بخش‌ها خواسته

ساخته شد و شامل ۵۹ عبارت با مقیاس رتبه بندی لیکرت بصورت دارد، ندارد و ناقص ارزیابی عملکرد پرستار در مراقبت از بیمار مبتلا به سیروز کبد بود که به روش مشاهده توسط کمک پژوهشگر تکمیل شد. حداکثر نمره کسب شده از این پرسشنامه ۱۱۸ و حداقل صفر است. نمره بالاتر نشان دهنده عملکرد بهتر و نمره کمتر نشان دهنده عملکرد ضعیف تر در مراقبت از بیمار مبتلا به سیروز کبد بود.

ابزارها با مرور گسترده‌ی منابع، زیر نظر اساتید راهنما و مشاور تنظیم شد. سپس در اختیار ده نفر از اعضای هیات علمی دانشکده پرستاری و مامایی مشهد قرار گرفت و پس از اعمال نظرات ایشان در پرسشنامه‌ها و تایید روایی محتوا و صوری در مطالعه مورد استفاده قرار گرفت. پایایی پرسشنامه سنجش دانش به روش آزمون بازآزمون محاسبه گردید. بدین صورت که پس از تهیه ابزار، پرسشنامه در اختیار ۱۰ نفر پرستار داوطلب قرار گرفت تا آن را تکمیل کنند. سپس بعد از گذشت ۱۰ روز، مجددا پرسشنامه در اختیار همین پرستاران قرار گرفت. سپس با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون، پایایی آن مورد سنجش قرار گرفت که با $r=0/89$ پایایی ابزار مورد تایید قرار گرفت.

پس از تایید کمیته اخلاق دانشگاه و معرفی پژوهشگر به مسئولین مرکز آموزشی، پژوهشی و درمانی امیرالمومنین علی(ع) و امام خمینی شهر زابل، هماهنگی‌های لازم جهت نمونه گیری انجام شد. پژوهشگر با معرفی خود به پرستاران و توضیح اهداف و فواید مطالعه جهت جلب همکاری آن‌ها، از افرادی که معیارهای ورود به مطالعه را داشته باشند، درخواست کرد که در صورت تمایل فرم رضایت نامه را تکمیل و امضا کنند. رضایت به صورت کتبی و آگاهانه از هر کدام از پرستاران کسب شد. در مرحله قبل از شروع مداخله، ابتدا تمام شرکت کنندگان فرم انتخاب واحد پژوهش، پرسشنامه اطلاعات دموگرافیک، پرسشنامه دانش را تکمیل نمودند. همچنین چک لیست سنجش عملکرد پرستار در مراقبت از بیمار مبتلا به سیروز کبد توسط کمک پژوهشگر طی یک بار مشاهده عملکرد هر پرستار در یک دوره دو هفته‌ای تکمیل شد.

شد تا یکی از قرعه‌ها را بردارد، بر اساس قرعه انتخاب شده، بخش داخلی بیمارستان امام خمینی به گروه بازاندیشی و بخش داخلی بیمارستان امیرالمومنین به گروه کارگاه اختصاص یافت. سپس واحدهای پژوهش با توجه به معیارهای ورود به مطالعه، به روش غیراحتمالی و بصورت در دسترس از بین پرستاران دو گروه شاغل در بخش مذکور، تا تامین حجم نمونه موردنیاز انتخاب شدند. در این مطالعه، تخصیص تصادفی در مورد بخش‌های داخلی صورت گرفت نه واحدهای پژوهش تا در حد امکان از نشت اطلاعات بین واحدهای پژوهش در دو گروه اجتناب شود.

از آنجا که در جستجوهای انجام شده مطالعه‌ی مشابهی که بتوان از آن نمره دانش و عملکرد پرستاران در مراقبت از بیماران سیروز کبدی سنجید، یافت نشد لذا با استفاده از جدول کوهن با ضریب اطمینان ۹۵٪ و توان ۸۰٪ برای رسیدن به اثر ۰/۸ حجم نمونه لازم در هر گروه ۲۶ نفر می‌باشد. با در نظر گرفتن ریزش و بحث در زیرگروه‌ها حجم نمونه در هر گروه را ۳۰ نفر در نظر گرفته شد. بدین ترتیب تعداد پرستاران در هر دو گروه مبتنی بر بازاندیشی و کارگاه ۳۰ نفر بود و در مجموع ۶۰ نفر در این پژوهش وارد شدند. ابزارهای مورد استفاده در این پژوهش شامل فرم انتخاب نمونه، فرم اطلاعات دموگرافیک، پرسشنامه سنجش دانش و چک لیست سنجش عملکرد پرستار در مراقبت از بیماران سیروز کبدی بود پرسشنامه سنجش دانش پرستار در مراقبت از بیمار مبتلا به سیروز کبد پرسشنامه‌ای پژوهشگر ساخته شامل ۳۰ سوال چهار گزینه‌ای جهت ارزیابی دانش پرستار در مراقبت از بیمار مبتلا به سیروز کبد بود. حداقل نمره کسب شده از این پرسشنامه صفر و حداکثر آن ۳۰ بود. سوالات در حیطه‌های ارزیابی و اجرای مداخلات پرستاری مناسب جهت بیماران مربوطه بود. نمره بالاتر نشان دهنده دانش بیشتر و نمره کمتر نشان دهنده دانش کمتر در مراقبت از بیمار مبتلا به سیروز کبد بود.

چک لیست مشاهده‌ای سنجش عملکرد پرستار در مراقبت از بیمار مبتلا به سیروز کبد نیز توسط پژوهشگر و بر اساس مرور مطالعات قبلی و استفاده از نظرات اساتید راهنما و مشاور

در مرحله مداخله، افراد در گروه یادگیری مبتنی بر بازاندیشی در یک جلسه ۲ ساعته آموزش بازاندیشی شرکت کردند. در این جلسه ابتدا در خصوص مفهوم بازاندیشی و روش بازاندیشی طبق مدل گیبس (توصیف موقعیت، بیان احساسات و افکار، ارزشیابی، تجزیه و تحلیل، نتیجه‌گیری و برنامه‌ریزی) توضیحاتی ارائه شد (۱۵). پس از آن دفترچه‌هایی در اختیار پرستاران قرار داده شد تا تجارب و عملکرد بالینی خود در ارائه مراقبت به بیماران سیروتیک را در جنبه‌هایی که توسط محقق مشخص می‌شد (آسیت/انسفالوپاتی کبدی/مشکل تنفسی...)، بخاطر آورده و آن‌ها را یادداشت کرده و براساس مراحل مدل گیبس (توصیف موقعیت (بیماران چه مشخصات و شرایط بالینی داشت و قرار بود چه مراقبتی از او بعمل بیاورید؟ شرایط بخش چگونه بود؟ خودتان در چه موقعیتی قرار داشتید؟ دقیقا چه کردید؟)، بیان احساسات و افکار (آن زمان چه احساسی به شما دست داد؟ چه افکاری در خصوص خودتان/بیمار یا هر فرد دیگری که به آن موقعیت مرتبط بود به ذهنتان می‌رسید؟)، ارزشیابی) به نظران آن زمان باید آن مراقبت را ارائه می‌دادید؟ نکات مثبت و منفی تجربه‌ای را که در آن موقعیت داشتید، بیان کنید؟)، تجزیه و تحلیل (کدام جنبه از مراقبت ارائه شده درست و کدام قسمت غلط بود؟ به کدام نکات دقت نکرده بودید؟ چه مواردی را بهتر بود در نظر می‌گرفتید؟ چه اقدامات دیگری در آن موقعیت می‌توانستید انجام بدهید؟)، نتیجه‌گیری (بنابراین در این موارد و این گونه موقعیت‌ها، مناسب ترین اقدام پرستار...)) و برنامه‌ریزی (اگر یک بار دیگر با مساله‌ای مشابه مواجه شوم اینگونه اقدام خواهم کرد...)

بیماری سیروز از جمله واریس مری، آسیت و مشکلات ناشی از آن، آنسفالوپاتی کبدی، مراقبت‌های قلبی، ریوی و کلیوی در بیماران مبتلا به آسیت و تفسیر آزمایشات غیرطبیعی بود که علاوه بر بحث درون گروهی افراد تشویق به مطالعه در این زمینه شده و در جلسات بعدی مجددا موارد، بررسی و مرور می‌شد.

در گروه کارگاه، افراد در کارگاه آموزشی که توسط پژوهشگر برگزار شد و شامل آموزش‌های لازم در مراقبت از بیماران سیروتیک بود، شرکت کردند. کارگاه در دو جلسه دو ساعته و به فاصله یک هفته و مورد توافق افراد برگزار شد و شامل سخنرانی، کارگروهی بر روی موارد بالینی مبتنی بر واقعیت و بحث گروهی بود. محتوای آموزشی کارگاه با موضوعات مورد بحث در روش بازاندیشی یکسان بود

در مرحله بعد از مداخله، ۴ هفته بعد از اتمام مداخله، پرسشنامه سنجش دانش توسط پرستاران و چک لیست سنجش عملکرد پرستار در مراقبت از بیمار مبتلا به سیروز کبد توسط کمک پژوهشگر مجددا تکمیل شد.

چک‌لیست سنجش عملکرد توسط کمک پژوهشگر (رابط آموزشی بخش مربوطه) و بدون اطلاع افراد از اینکه تحت نظر قرار دارند قبل و بعد از مداخله پر شد. بدین صورت که کمک پژوهشگر افراد را در زمینه انجام مراقبت‌های پرستاری مندرج در چک لیست مورد ارزیابی قرار داد. بدلیل جدایی بیمارستان‌ها و پرستاران دو گروه از هم و همچنین عدم اطلاع افراد از مورد مقایسه قرار گرفتن، نشد اطلاعات تا حد زیادی کنترل گردید. داده‌ها پس از جمع‌آوری و کدبندی، وارد کامپیوتر شد و پس از کسب اطمینان از صحت ورود اطلاعات، از نرم افزار آماری SPSS نسخه ۱۱/۵ برای تحلیل آن‌ها استفاده شد. برای بیان مشخصات نمونه پژوهش، ارزیابی و خلاصه کردن داده‌ها از آمار توصیفی شامل شاخص‌های میانگین، انحراف معیار و توزیع فراوانی (تعداد و درصد) به تفکیک دو گروه استفاده شد. در قسمت آمار تحلیلی، ابتدا بر خورداری متغیرهای کمی از توزیع نرمال توسط آزمون‌های کلموگروف-اسمیرنوف و شپیروویلیک تعیین شد. برای بررسی همگنی دو گروه از نظر متغیرهای مداخله‌گر و زمینه‌ای از آزمون کای اسکوئر، دقیق کای اسکوئر و دقیق فیشر

سیروتیک بپردازند.

موارد بالینی واقعی در گروه بازاندیشی نه تن‌ها در طول هفته و به صورت فردی به روش گیبس مورد تامل قرار می‌گرفت بلکه هر هفته یک جلسه ۶۰ دقیقه‌ای برای جمع بندی و نتیجه گیری بحث، در گروه‌های ۴-۵ نفره در محل سالن کنفرانس بخش برگزار می‌گردید. هر یک از گروه‌ها متشکل از پرستاران و یک مربی (پژوهشگر) بود. این فرایند به مدت ۴ هفته ادامه داشت. موقعیت‌های مورد بررسی شامل عوارض

نشان داد ($P < 0.001$). نتیجه آزمون تی زوجی جهت مقایسه درون گروهی، نشان داد که در هر دو روش بازاندیشی و کارگاه میانگین نمره دانش پرستاران بعد از مداخله نسبت به قبل از مداخله تفاوت آماری معنی داری وجود دارد ($P < 0.001$) (جدول ۱).

جدول ۱. مقایسه میانگین و انحراف معیار دانش پرستاران مورد مطالعه در دو روش بازاندیشی و کارگاه

نتیجه آزمون	کارگاه	بازاندیشی		میانگین نمره دانش پرستاران
		انحراف معیار $\pm$ میانگین	انحراف معیار $\pm$ میانگین	
تی مستقل	$t = 0.1$ $df = 58$ $P = 0.943$	18.9 ± 3.8	18.8 ± 3.4	قبل از مداخله
تی مستقل	$t = 4.1$ $df = 58$ $P < 0.001$	22.2 ± 3.6	25.6 ± 2.6	بعد از مداخله
		$t = 7.9$ $df = 29$ $P < 0.001$	$t = 14.5$ $df = 29$ $P < 0.001$	نتیجه آزمون تی زوجی

جدول ۲: مقایسه میانگین و انحراف معیار عملکرد پرستاران مورد مطالعه در دو روش بازاندیشی و کارگاه

نتیجه آزمون	کارگاه	بازاندیشی		میانگین نمره عملکرد پرستاران
		انحراف معیار $\pm$ میانگین	انحراف معیار $\pm$ میانگین	
تی مستقل	$t = 0.1$ $df = 57$ $p = 0.951$	75.1 ± 12.7	75.3 ± 12.5	قبل از مداخله
تی مستقل	$t = 0.6$ $df = 58$ $P = 0.575$	80.9 ± 12.4	82.8 ± 12.8	بعد از مداخله
		$t = 10.8$ $df = 29$ $P < 0.001$	$t = 8.8$ $df = 29$ $P < 0.001$	نتیجه آزمون تی زوجی

جهت بررسی "مقایسه تأثیر دو روش آموزشی "یادگیری مبتنی بر بازاندیشی" و "کارگاه" بر عملکرد پرستاران در مراقبت از بیماران مبتلا به سیروز کبدی" نتیجه آزمون تی مستقل نشان داد، در مرحله قبل از مداخله میانگین نمره عملکرد پرستاران در دو روش بازاندیشی و کارگاه تفاوت آماری معنی داری ندارد ($P = 0.943$). اما نتیجه آزمون تی مستقل در مرحله بعد از مداخله، اختلاف آماری معنی داری بین میانگین نمره دانش پرستاران در دو روش بازاندیشی و کارگاه

(متغیرهای کیفی)، تی مستقل (متغیرهای کمی برخوردار از توزیع طبیعی) استفاده شد. برای دستیابی به اهداف پژوهش از آزمون‌های آماری تی مستقل جهت مقایسه بین گروهی، تی زوجی جهت مقایسه درون گروهی استفاده شد. در این پژوهش، در کلیه آزمون‌ها ضریب اطمینان ۰.۹۵ ($\alpha = 0.05$)، سطح معنی داری ۰.۰۵ بود. تمام کدهای اخلاقی مرتبط با نوع تحقیق رعایت شد.

یافته‌ها

میانگین و انحراف معیار سن پرستاران مورد مطالعه 26.4 ± 4.2 سال بود. کمترین میزان سن پرستاران ۲۲ و بیشترین میزان آن ۳۸ سال بود. نتیجه آزمون تی مستقل نشان داد بین دو گروه از نظر میانگین سن پرستاران اختلاف آماری معنی داری وجود ندارد ($p = 0.264$)، بنابراین دو گروه از نظر این متغیر همگن می‌باشند از نظر جنسیت، ۸۰٪ درصد (۲۴ نفر) از پرستاران گروه بازاندیشی و ۸۳٪ درصد (۲۵ نفر) از پرستاران گروه کارگاه زن بودند. نتیجه آزمون کای اسکور نشان داد بین دو گروه از نظر فراوانی جنس اختلاف آماری معنی داری وجود ندارد ($p = 0.739$)، بنابراین دو گروه از نظر این متغیر نیز همگن بودند. سایر متغیرهای زمینه‌ای و مداخله‌گر با استفاده از آزمون‌های تی، من ویتنی، دقیق فیشرو کای اسکور در دو گروه مطالعه بررسی و مقایسه شدند. نتایج آزمون‌های آماری نشان داد که دو گروه از نظر متغیرهای زمینه‌ای و مداخله‌گر مورد بررسی (وضعیت تاهل، سطح تحصیلات، سابقه کار، شیفت کاری، سمت سازمانی) همگن بودند.

جهت بررسی مقایسه تأثیر دو روش آموزشی "یادگیری مبتنی بر بازاندیشی" و "کارگاه" بر میزان دانش پرستاران در مراقبت از بیماران مبتلا به سیروز کبدی" نتیجه آزمون تی مستقل نشان داد، در مرحله قبل از مداخله میانگین نمره دانش پرستاران در دو روش بازاندیشی و کارگاه تفاوت آماری معنی داری ندارد ($P = 0.943$). اما نتیجه آزمون تی مستقل در مرحله بعد از مداخله، اختلاف آماری معنی داری بین میانگین نمره دانش پرستاران در دو روش بازاندیشی و کارگاه

در بهبود تفکر انتقادی و اثربخشی عملکرد آموزشی مربیان پرستاری مؤثر بود (۲۰). در حقیقت مهارت بازاندیشی به عنوان بخشی ثابت و لازم از تمرین مربیگری و آموزش مهارت‌های تدریس تبدیل شده است (۲۱). چرا که بازاندیشی شکل دادن مجدد تجربه به منظور ارزیابی آن برای اهداف یادگیری (یادگیری انعکاسی) و یا بهبود عملکرد (عملکرد انعکاسی) است (۲۲). برآیند بازاندیشی تن‌ها توسعه‌ی دانش و مهارت نیست، بلکه عادت به تفکر و تقویت مکانیسم‌های ذهنی برای تولید اطلاعات و یادگیری منتقدانه است (۲۳).

مطالعه حاضر محدودیت‌هایی در اجرا داشت که مهم‌ترین آن‌ها عدم امکان تخصیص تصادفی پرستاران در دو گروه بود. بعلاوه تفاوت‌های فردی و شخصیتی شرکت کنندگان در مطالعه می‌توانست بر نحوه پاسخ دهی به سؤالات پرسشنامه مؤثر باشد همچنین کوتاه بودن مدت پیگیری جهت سنجش تاثیر روش های آموزشی بکاررفته، خصوصا در مورد عملکرد مراقبتی پرستاران و چنانچه پیگیری‌ها طولانی‌تر می‌بود، احتمالا نتایج قطعی‌تری حاصل می‌شد ولی با توجه به محدودیت زمانی و منابع مالی و همچنین احتمال ریزش واحدهای پژوهش، چنین امری امکان پذیر نبود که جزو محدودیت‌های مطالعه محسوب می‌شوند.

نتیجه گیری

پژوهش حاضر با هدف کلی مقایسه‌ی تأثیر دو روش آموزشی "یادگیری مبتنی بر بازاندیشی" و "کارگاه" بر دانش و عملکرد پرستاران در مراقبت از بیماران مبتلا به سیروز کبدی انجام گرفت.

نتایج مطالعه حاضر حاکی از تاثیر بیشتر یادگیری مبتنی بر روش بازاندیشی بر دانش پرستاران در مراقبت از بیماران مبتلا به سیروز کبدی و تاثیر مشابه روش بازاندیشی و کارگاه بر عملکرد مراقبتی پرستاران می‌باشد. با توجه به تاثیر بیشتر یادگیری مبتنی بر بازاندیشی بر دانش پرستاران در مراقبت از بیماران مبتلا به سیروز کبدی، لذا ممکن است این روش بتواند به پرستاران کمک نماید تا دانش مراقبتی خود در خصوص بیماران مبتلا به سیروز کبدی را بهبود بخشند. هر چند این روش عملکرد مراقبتی پرستاران را نیز بهبود

آماري معنی داری ندارد ($P=0/951$). همچنین نتیجه آزمون تی مستقل در مرحله بعد از مداخله، بین میانگین نمره عملکرد پرستاران دو روش بازاندیشی و کارگاه اختلاف آماری معنی داری نشان نداد ($P=0/575$). نتیجه آزمون تی زوجی جهت مقایسه درون گروهی، نشان داد که در هر دو روش بازاندیشی و کارگاه میانگین نمره عملکرد پرستاران بعد از مداخله نسبت به قبل از مداخله تفاوت آماری معنی داری وجود دارد ($P<0/001$) (جدول ۲).

بحث

نتایج مطالعه حاضر نشان داد آموزش به روش بازاندیشی میزان دانش پرستاران را در مقایسه با کارگاه بصورت معنی داری افزایش می‌دهد اما اگرچه عملکرد پرستاران را نیز نسبت به قبل به صورت معنی داری ارتقا می‌دهد اما در مقایسه با کارگاه این میزان معنی دار نمی‌باشد. همراستا با نتایج مطالعه حاضر نتایج مطالعه کلمان و همکاران (۲۰۲۳) نشان داد استفاده از بازاندیشی به صورت معنی داری محتوای دانش فراگیران را افزایش می‌دهد و در ایجاد یک تجربه ارزشمند و مفید از یادگیری در فراگیری مؤثر است (۱۶). همچنین مومن نسب و همکاران (۲۰۲۱) نشان دادند بازاندیشی گروهی می‌تواند دانش، نگرش و عملکرد پرستاران را در رابطه با کدهای اخلاقی بهبود بخشد. اگرچه سخنرانی‌ها می‌توانند به بهبود دانش و نگرش پرستاران در این زمینه کمک کنند، اما تأثیر قابل توجهی بر عملکرد آن‌ها ندارند (۱۷). در مطالعه کیم و همکاران (۲۰۱۸) نیز بعد از استفاده از یک برنامه بازاندیشی انتقادی در آموزش پرستاران تازه کار، مهارت تفکر انتقادی و عملکرد شغلی آن‌ها را به طور معنی داری ارتقا یافته بود (۱۸). مطالعه مک کارتی (۲۰۲۱) اثرات سودمند بازاندیشی را بر یادگیری بالینی شخصی و حرفه‌ای دانشجویان پرستاری تایید نمود. در این مطالعه برخی از فراگیران موارد منفی را در خصوص بازاندیشی‌های مکتوب گزارش کردند و ترجیح می‌دادند به جای یادداشت‌های مکتوب و تامل بر آن‌ها، استراتژی‌های متنوع‌تر و کمتر ساختارمند و بحث‌های بازتابی چهره به چهره با مربیان و اساتید بالینی داشته باشند (۱۹). در مطالعه شین (۲۰۲۳) استفاده از برنامه بازاندیشی انتقادی

می‌بخشد. البته روش کارگاهی نیز می‌تواند به بهبود دانش و عملکرد مراقبتی پرستاران در مراقبت از بیماران مبتلا به سیروز کمک نماید، لذا پیشنهاد می‌شود مسئولین مربوطه به تناسب شرایط و امکانات بیمارستان و بخش خود و با در نظر گرفتن زیرساخت‌ها، منابع مالی، امکانات و نیروی انسانی خود از این روش‌های آموزشی جهت بهبود دانش و عملکرد مراقبتی پرستاران و توانمند کردن آن‌ها استفاده نمایند.

تقدیر و تشکر

از کلیه مدیران و دست اندرکاران و بیماران گرامی که در راستای تحقق انجام این مطالعه تلاش‌ها و همکاری‌های بی‌شائبه‌ای را داشته‌اند، تقدیر و تشکر بعمل می‌آید.

تضاد منافع

هیچ کدام از نویسندگان این مطالعه، افراد و یا دستگاه‌ها تعارض منافی برای انتشار این مقاله ندارند.

حمایت مالی

با حمایت مالی معاونت پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی مشهد با کد ۹۵۰۹۳

ملاحظات اخلاقی

این مقاله برگرفته از پایان نامه مصوب دانشجویی مقطع کارشناسی ارشد پرستاری داخلی جراحی با کد اخلاق IR.MUMS.REC.1395.315 می‌باشد.

مشارکت نویسندگان

پاسخگویی به	بررسی	نگارش پیش	تجزیه و	جمع آوری و/یا	طراحی طرح	مفهوم سازی
تمام	نهایی سازی	انتقادی و	تحلیل و/یا	پردازش داده‌ها	طراحی طرح	مفهوم سازی
جنبه‌های کار	ویرایش	نویس اصلی	تفسیر			

*راهنمای رنگ‌ها:

References

- Huang DQ, Terrault NA, Tacke F, Glud LL, Arrese M, Bugianesi E, Loomba R. Global epidemiology of cirrhosis—etiology, trends and predictions. *Nature reviews Gastroenterology & hepatology*. 2023 Jun;20(6):388- 98.
- O'Connell MB, Bendtsen F, Nørholm V, Brødsgaard A, Kimer N. Nurse-assisted and multidisciplinary outpatient follow-up among patients with decompensated liver cirrhosis: A systematic review. *Plos one*. 2023 Feb 9;18(2): e0278545
- Hamberg ML, Dupont L, Jønsson MF, Bennick H, Teisner AS, Andersen ML, Konradsen H, Danielsen A. A Nurse-Led Outpatient Clinic for Patients with Decompensated Liver Cirrhosis: Staffing, Structure, and Patient Satisfaction. *Gastroenterology Nursing*. 2023 Mar 1;46(2):107-17.
- Yeung MM, Yuen JW, Chen JM, Lam KK. The efficacy of team-based learning in developing the generic capability of problem-solving ability and critical thinking skills in nursing education: A systematic review. *Nurse Education Today*. 2023 Jan 5:105704.
- Sun Y, Yin Y, Wang J, Ding Z, Wang D, Zhang Y, Zhang J, Wang Y. Critical thinking abilities among newly graduated nurses: A cross-sectional survey study in China. *Nursing Open*. 2023 Mar;10(3):1383-92.
- Wu HL, Lu DF, Tsay PK. Critical Thinking Disposition and Influencing Factors Among New Graduate Nurses. *The Journal of Continuing Education in Nursing*. 2023 May 1;54(5):233-40.
- Vila V, Zhuang J, Tan E, Thorne S. Reflections on nursing educational advancement within diverse and evolving national cultural contexts. *International Journal of Nursing Education Scholarship*. 2018 Apr 24;15(1):20180017.
- Wheeley E, Klieve H, Clark L. Developing reflection and critical thinking in a leadership education course: leading learning and change. *Studies in Higher Education*. 2022 Dec 2;47(12):2575-89.
- Chen FF, Chen SY, Pai HC. Self-reflection and critical thinking: The influence of professional qualifications on registered nurses. *Contemporary nurse*. 2019 Jan 2;55(1):59-70.
- Shin S, Lee I, Kim J, Oh E, Hong E. Effectiveness of a critical reflection competency program for clinical nurse educators: a pilot study. *BMC nursing*. 2023 Dec;22(1):1-8.
- Akbari H, Akbar RE, Dehghani A, Rahimi M. Investigating the Effect of Reflection by Nurses on Medication Errors. *Journal of Nursing Education (JNE)*. 2023 May 10;12(2):66-77.
- Abbasgholizadeh Rahimi S, Rodriguez C, Croteau J, Sadeghpour A, Navali AM, Légaré F. Continuing professional education of Iranian healthcare professionals in shared decision-making: lessons learned. *BMC health services research*. 2021 Dec;21(1):1-9.
- Chan HS, Chu HY, Yen H, Chou LN. Effects of a care workshop on caring behaviors as measured by patients and patient satisfaction. *Open Journal of Nursing*. 2015 Feb 4;5(02):89.
- Forsetlund L, O'Brien MA, Forsen L, Mwai L, Reinart LM, Okwen MP, Horsley T, Rose CJ. Continuing education meetings and workshops: effects on professional practice and healthcare outcomes. *Cochrane database of systematic reviews*. 2021(9).
- Adeani IS, Febriani RB, Syafrudin S. Using GIBBS' reflective cycle in making reflections of literary analysis. *Indonesian EFL Journal*. 2020 Aug 11;6(2):139-48.
- Coleman, B. M., Bunch, J. C., Roberts, T. G., Israel, G. D., & Wsocki, A. F. The Effects of Reflection and Transfer on Undergraduate Animal Science Students' Knowledge. *Journal of Experiential Education*. 2023;46(4), 513-533.
- Momennasab, M., Ghanbari, M. & Rivaz, M. Improving nurses' knowledge, attitude, and performance in relation to ethical codes through group reflection strategy. *BMC Nurs* 2021;20, 222
- Kim, Y.H., Min, J., Kim, S.H. et al. Effects of a work-based critical reflection program for novice nurses. *BMC Med Educ*. 2018. 18, 30
- McCarthy B, Bessell N, Murphy S, Hartigan I. Nursing and speech and language students' perspectives of reflection as a clinical learning strategy in undergraduate healthcare education: A qualitative study. *Nurse Education in Practice*. 2021 Nov 1; 57: 103251.
- Shin, S., Lee, I., Kim, J. et al. Effectiveness of a critical reflection competency program for clinical nurse educators: a pilot study. *BMC Nurs* 2023; 22, 69.
- Cushion CJ. Reflection and reflective practice discourses in coaching: A critical analysis. *Sport, education and society*. 2018 Jan 2;23(1):82-94.
- Choi H, Jovanovic J, Poquet O, Brooks C, Joksimović S, Williams JJ. The benefit of reflection prompts for encouraging learning with hints in an

online programming course. The Internet and Higher Education. 2023 Jun 1; 58:100903.

23.Boonstra J. Reflections: From planned change to playful transformations. Journal of Change Management. 2023 Jan 2;23(1):12-31.

